ספר הקנה — סוד דיני הלולב ומיניו

סוד דיני הלולב ומיניו.

וגם אמר ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וכפות תמרים ודע שהלולב רומז בת"ת זה ה' קוינו ל"ו ל"ו ל"ב נתיבות חכמה והלולב עולה עד כת"ר עליון דרך השדרה ומתאחד עם כנ"י זהו לולב שמלת ל"ו רומז בת"ת ומלת ל"ב היא העטרה, והאתרוג רומז בכנ"י הנקרא תאוה וכי תאוה הוא לעינים וזהו שתרגם לא תתאוה לא תרוג מלשון אתרוג, והדס נגד חסד וע"כ נקראת אסתר הדסה בעבור שחוט של חסד משוך עליה שההדס רומז לחסד שמיכאל נאחז משם, וערבה רומז בפחד וסמא"ל נאחז משם א' מליץ טוב וא' מליץ רע וזה שאמר אשמעה מה ידבר האל ה', והלולב מימין ואתרוג משמאל ימין בימין ושמאל בשמאל על הערבה רמז רכב בערבות בי"ה שמו.

אל"ר והלא יה שמו.

א"ל לסוד גדול כי חסד עולה ע"ב והוי"ה בצירופו עולה ע"ב מי"ה בי"ה עולה ע"ב ושמו של הקב"ה היא כנ"י אשר היא למעלה מכל השרים ורוכבת בערבה הרומז בסמא"ל הנאחז בפחד, וא"כ אוי לסמא"ל שכן בי"ה עולה או"י ונקרא הערבה ערבי הנחל כי יונק מכח נחל ומתקיים והוא הנחל האחרון, וצריך ל"ו נענועים זה ה' קוינו ל"ו, ודע שאינו נוטל בלילה אלא ביום שנאמר ולקחתם לכם ביום הראשון וכל היום כשר לנטילת לולב, אל"ר למה לולב בלילה לא.

א"ל הלא אמרתי לך.

ואמרו רז"ל במקדש נוטל כל שבעה ובגבולין יום אחד ומשחרב בהמ"ק התקין ר' יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה כל שבעה זכר למקדש, ובזמן שהיה בהמ"ק קיים היה לולב ניטל בגבולין ביום א' אפי' בשבת.

אל"ר מ"ש משופר דוקא לפני ב"ד.

א"ל שופר דין ואם יחלל עליו שבת איכא תרתי לריעותא ויש לחוש אבל לולב רחמים ודאי והחילול הוא ספק ואין ספק חילול מוציא מידי ודאי רחמים שהם כולו רחמים, שבת וט"ו בחדש ולולב עם מיניו אין לחוש, ודע שארבעה מינים הללו מעכבין זה את זה.

א"ל ומ"ש מתפילין דאין מעכבין זא"ז א"ל התם נמי פרשיות מעכבות זא"ז אבל הבתים שלמים אמאי יעכבו אבל לולב ומיניו כד' פרשיות של תפילין חסר אחד לא ירצה, וגם כתיב ולקחתם לכם משלכם משמע שאול וגזול לא.

א"ל ומ"ש מציצית והלא טלית שאולה יצא במתנה על מנת להחזיר קרי ביה שלו הוא שכן רב מתנה דיבר במתנה שאמר מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה, והוא שקיים תנאו והחזיר לא החזיר לא יצא דהוי ליה שאינו שלו אלא גזל והגזל פסול למטה כעבור שמזיק למעלה, ואין לחלק כי לכל ז' פסול הגזול שהרי לחתוך הפרי מן האילן בלא רשות בעלים אסור כ"ש לעשות מצוה הבאה בעבירה שאין

שם מצוה עליה ול"ש לפני יאוש או לאחר יאוש פסול, וידעת בני שהלולב רומז בת"ת והעלין שלו רומזים על הימינים ועל השמאלים וכולם נאחזים מן השדרה היא שדרה הת"ת והת"ת עולה (עד כ"ע) ע"כ אם כפוף ראשו והעלים אינם עולים כמוהו אלא מתפשטין ועומדין בתלייה אותו האיש ישחקו עצמותיו, או אם הוא חרות שקשה ויבש ואינו מורה לחלוחית או סדוק שעלה אחד רחוק מחבירו או כולו בצד ימין או כולו בצד שמאל הכל פסול, א"ל סדוק סדק ממש א"ל כלל כל דבר כל שאינו דוגמא פסול, הלא רבא אומר בעבור שעולה מצד אחד כולו פסול כי שינה הדוגמא.

ור' יהושע אומר נחלקה התיומת נעשה כמו שנטלה התיומת ופסול ותיומת נקרא דיבוק העלים בראש העלים, ובסדוק ודאי יוצא מכלל הדוגמא שעולים העלים עד מקום הדבוק ולכן לולב שהעלים שלו אין מגיע ראשו של זה בצד עיקרו של זה פסול, ועל שהמאמרות יורדות גדולה גבורה ת"ת וזרועות שוקיים ויסוד ע"כ שיעור הדס וערבה ג' טפחים, אבל הלולב לבד העלין שדרה של ד' טפחים כי דרך השדרה כתר חכמה בינה תפארת עצמו, וע"כ אמר שדרת הלולב צריך שיהא טפח גדול מן ההדס והערבה, ומצד שהשדרה של לולב עולה על כולם אנו מברכים בלולב, וכן הדס צריך להיות ג' עלים יושבים בסדר אחד שלא יהיה אחד רחוק מחבירו כי צד קבוע במקום אחד בעינן.

וכל קטימת ראש בהדס פסול כדין הלולב וחתוך ראש מעיקרו וגזול ויבש פסול וליכא מאן דפליג דודאי פסול, ואם ענביו מרובים מעליו אם ירוקות כשר ואם שחורות תוקף דין בהדס ופסול, ורב חסדא אומר משום רבו הגדול דלולב אין צריך אגד שכן אמרו רבנן והכוונה ההויות נדבקין ואינן נקשרין אבל מצוה מן המובחר לאגדו שנאגדים ההויות בלי ספק, ומה שארז"ל אין צריך אגד לפסול בדיעבד קאמרי כי בר חנא הוא דאמר מצוה מן המובחר לאגדו ואם הותר האגד ביו"ט הראשון יתחוב ראש האגד תחת הכריכה ולא יקשור, וגם תנן אתרוג הגזול והיבש פסול וסודו ידוע, ועוד תנן נטלה פטמתו פסול עוקצו כשר ובריית הוא האומר ר' יצחק בר' אליעזר אומר נטלה בוכנתו פסול והכוונה שאם נחתך העוקץ ונשאר דבר מה כבוכנא באסיתא להרמיז משפיע והמקבל והוא מקום הבוכנא באסיתא, ואם נשאר דבר מה פשיטא דכשר ואם נעקר העוקץ עם הבוכנא מאסיתא הנה נסתלק המשפיע ובר מינן מזה לית דין ולית דיין לומר שכשר, ניטל החוטם הוא צורת י' שהיא חכמה עילאה השוכנת בחכמה תתאה אם ניטל פסול, אך בזה אפשר שיבא האדם לכלל טעות לומר שאפי' נשאר מעט באסיתא הואיל ואין היכרא בעוקץ פסול קמ"ל דכשר, וגם בזה כל שנוי שיש בו המוציאו מכלל הדוגמא פסול, ודע שיעור אתרוג כאגוז כשר פחות מכאן פסול שנאמר אל גנת אגוז ירדתי, אתרוג אין אגדו עם הלולב דא"ר אליעזר כפת כתיב והכוונת שאין דרך דבר שרומז באשה לאגוד עם כל אלו כי היא בעולת בעל והשפע הבא עליה מכולן כענין כל הנחלים הולכים אל הים ע"י בעל האשה, ובריית היא האומרת שצריך לנענע ג"פ על כל דבר ודבר ודבר והכוונה שצריך לעשות י"ב נענועים כעין י"ב הויו"ת ומוליך ומנענע שם ג' פעמים ומביא ומנענע שם ג' פעמים מעלה ומנענע שם ג"פ ומוריד ומנענע ג' פעמים כי צריך לעורר ג' ההויות בכל צד הפועלים טוב ולהרחיק כל רוחות רעות האמת ל"ו נענונים כוללים כל דבר: